

Роль і місце літератури в житті нації. Творча індивідуальність митця

1. Шановні дев'ятикласники, вітаю вас з новим навчальним роком та з першим уроком української літератури! Цього року ми відправимося в неймовірну подорож стежками наших героїв. І, до речі, вивчення літератури цього року трохи відрізнятиметься від вивченого в попередніх роках. Не треба хвилюватись, просто тепер ми будемо розглядати твори літератури, використовуючи історико-літературний підхід. Подорож обіцяє бути неймовірною.
2. Згадаємо з вами, що ж таке історико-літературний підхід? Де ми вже використовували такий підхід? Чому цей підхід потрібно використовувати? Подумали?
3. Абсолютно правильно! Ми будемо розглядати літературу України, починаючи з давніх часів і до сучасності. І ви побачите, як вона розвивалася, змінювалась, зрозумієте, що саме головне в тематиці та мотиві. І найважливіше, ви можете оцінити її роль і місце у житті нації. Така цікава тема сьогоднішнього уроку.

Основний закон життя – постійний розвиток. Література також невинно змінюється. Що впливає на її розвиток?

На розвиток літературного процесу впливають різні чинники:

ЗОВНІШНІ

Розвиток суспільства культури й мистецтва, стан розвитку людської свідомості, філософської думки, релігії, історична ситуація, вплив фольклору тощо.

ВНУТРІШНІ

Закони художньої літератури, розуміння краси у певну добу, перебіг літературного життя, розвиток і взаємодія родів і жанрів, традиції та новаторства митців.

4. Література існувала завжди з того моменту, коли була заснована мова. Історико-літературний процес поділяється на:

- *давню літературу (XI–XV ст.);*
- *стару літературу (XVI–XVIII ст.);*
- *нову літературу (XIX — поч. XX ст.):*
  - а) перших десятиліть XIX ст.;*
  - б) 40–60-х років;*
  - в) початку 70–90-х років;*
  - г) кінця XIX — початку XX ст.;*
- *новітню (XX ст.);*
- *сучасну (теперішній час)*

5. *Практикуйся.*

Продовжіть речення

«Зажурилась Україна, ...»

«...бо нічим прожити».
Історична пісня.

«Наша дума, наша пісня...»

«...не вмре, не загине».
Т. Г. Шевченко.

«Караюсь, мучуся, ...»

«...але не каюсь!..»
Т. Шевченко.

«Віють вітри, віють буйні,
аж ...»

«...дерева гнуться.»
Маруся Чурай.

“Це – голос наш. Це – пісня.
Це – ... ”

«...душа». Ліна
Костенко про Марусю
Чурай.

6. **Що відрізняє ці тексти? Правильно! Своєрідність написання. Кожний письменник знаходить свою індивідуальну манеру розкриття побаченого або почутого. Митець не тільки описує події, але й виражає ставлення до них.**

7. Теорія літератури

Контекст (від лат. *contextus* — сплетення, з'єднання) — система значень та понять, яка виражає незмірно більше, ніж безпосередній сенс слів, які її складають. Контекст визначає єдність смислового змісту та мовленнєвої форми, закінченість смислового забарвлення, виражає ставлення того, хто говорить, до того, про що говориться.

Аналіз художнього твору — з'ясувати історію його написання, ідейно-тематичне спрямування, особливості жанру, композиції, сюжету, охарактеризувати образи. Розрізняють аналіз прозаїчного і поетичного творів.

- *Пригадайте, на що ми звертали увагу, аналізуючи літературні твори?*
- *Що таке тема твору?*
- *Ідея?*
- *Проблематика твору?*
- *Що називають композицією твору?*
- *З чого вона складається?*
- *Які елементи сюжету вам відомі?*

8. Домашнє завдання:

с. 3-4-стаття підручника.